



УКРАЇНА

(19) UA (11) 30042 (13) A

(51) B A61B10/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ НЕВРОТИЧНОСТІ, ЕКСТРАВЕРТИВНОСТІ ТА РІВНЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

(21) 97125928

(22) 09.12.1997

(24) 15.11.2000

(33) UA

(46) 15.11.2000, Бюл. № 6, 2000 р.

(72) Моргун Володимир Федорович, Гольденберг
Юрій Миронович, Дузенко Валерій Миколайович(73) Моргун Володимир Федорович, Гольденберг
Юрій Миронович, Дузенко Валерій Миколайович

(57) Спосіб визначення невротичності, екстравертивності та рівня розвитку особистості шляхом опитування хворого, який відрізняється тим, що відбір слів проводять з урахуванням головних рис особистості, орієнтованих: у просторі та часі - на минуле (назад), на теперішній час (поряд), на майбутнє (вперед); спрямованих за потребо-вольовими переживаннями: на песимізм, на амбівалентність (гомеостаз), на оптимізм; за змістовною спрямованістю: на працю, на інших людей, на самого себе; за рівнем розвитку діяльності - на навчання,

на відтворення (виконання), на творчість; за формою дії - на моторну (м'язи), на перцептивну (відчуття), на мовно-розумову, та оцінкою слів за 0-5 бальною шкалою з наступною комп'ютерною обробкою даних та аналізом результатів, згрупованих у п'яти інваріантах, кожен з яких містить по три параметри і при процентному співвідношенні оцінок при порівнянні параметрів одного інваріанта при коливанні різниці показників у межах від 10% до 75%; при порівнянні параметрів у різних інваріантах при коливанні різниці показників у межах від 1% до 15%; при порівнянні інваріантів рівень розвитку особистості визначають як: низький - коли за сумою балів третій інваріант знаходиться на першому місці; середній - коли третій інваріант на другому місці, а на першому знаходиться п'ятий інваріант; високий - коли на першому місці четвертий інваріант, на другому - п'ятий інваріант, на третьому третій та перший інваріанти з різницею процентних показників у межах одного відсотка.

Винахід відноситься до медичної психології і може бути використаний при опитуванні хворих для складання історії хвороби.

Відомий спосіб статистичної оптимізації діагностичного процесу, який розглянутий як керований, ймовірнісний, вирішальний процес (Методы сбора и анализа информации в физиологии и медицине. - М.: Наука. - 1971. - С. 278-289).

Однак даний спосіб не може бути використаний в учбовому процесі внаслідок необхідності апаратури для його відтворення та значних затрат часу на дослідження.

Найбільш близьким до запропонованого є спосіб багатовимірного опитування особистості, розроблений В.Ф. Моргуном, який дозволяє систематизувати відбір асоціацій та оптимізувати процес відбору інформації (Моргун В.Ф. Концепція багатовимірного розвитку особистості та її застосування // Філософська і соціологічна думка. - 1992. - № 2. - С. 27-40; Моргун В.Ф. Схема монистической структуры личности // Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии. - М.: Просвещение, 1986. - 272 с.).

Однак даний спосіб до сьогодні не застосовувався в медицині при дослідженні стану хворих з метою їх психотерапевтичної корекції.

В основу винаходу поставлене завдання створити такий спосіб визначення невротичності, екстравертивності та рівня розвитку особистості, в якому використовуючи певний набір слів-асоціацій з урахуванням головних рис особистості, орієнтованих: у просторі та часі - на минуле (назад), на теперішній час (поряд), на майбутнє (вперед); спрямованих за потребо-вольовими переживаннями: на песимізм, на амбівалентність (гомеостаз), на оптимізм; за змістовною спрямованістю: на працю, на інших людей, на самого себе; за рівнем розвитку діяльності - на навчання, на відтворення (виконання), на творчість; за формою дії - на моторну (м'язи), на перцептивну (відчуття), на мовно-розумову та оцінкою слів за 0-5 бальною шкалою з наступною комп'ютерною обробкою даних та аналізом результатів, згрупованих у п'яти інваріантах, кожен з яких містить по три параметри і при процентному співвідношенні оцінок при порівнянні параметрів одного інваріанта при коливанні різниці показників у межах від 10% до 75%; при порівнянні параметрів у різних інваріантах при коливанні різ-

(19) UA (11) 30042 (13) A

ниці показників у межах від 1% до 15%; при порівнянні інваріантів рівень розвитку особистості визначають як: низький - коли за сумою балів третій інваріант знаходиться на першому місці; середній - коли третій інваріант на другому місці, а на першому знаходиться п'ятий інваріант; високий - коли на першому місці четвертий інваріант, на другому - п'ятий інваріант, на третьому третій та перший інваріанти з різницею процентних показників у межах одного відсотка.

Поставлена мета досягається тим, що у спосіб визначення екстравертності, невротичності, та рівня розвитку особистості шляхом опитування хворого, згідно винаходу, відбір слів проводять з урахуванням головних рис особистості, орієнтованих: у просторі та часі - на минуле (назад), на теперішній час (поряд), на майбутнє (вперед); спрямованих за потребо-вольовими переживаннями: на песимізм, на амбівалентність (гомеостаз), на оптимізм; за змістовною спрямованістю: на працю, на інших людей, на самого себе; за рівнем розвитку діяльності - на навчання, на відтворення (виконання), на творчість; за формою дії - на моторну (м'язи), на перцептивну (відчуття), на мовно-розумову, та оцінкою слів за 0-5 бальною шкалою з наступною комп'ютерною обробкою даних та аналізом результатів, згрупованих у п'яти інваріантах, кожен з яких містить по три параметри і при процентному співвідношенні оцінок при порівнянні параметрів одного інваріанта при коливанні різниці показників у межах від 10% до 75%; при порівнянні параметрів у різних інваріантах при коливанні різниці показників у межах від 1% до 15%; при порівнянні інваріантів рівень розвитку особистості визначають як: низький - коли за сумою балів третій інваріант знаходиться на першому місці; середній - коли третій інваріант на другому місці, а на першому знаходиться п'ятий інваріант; високий - коли на першому місці четвертий інваріант, на другому - п'ятий інваріант, на третьому третій та перший інваріанти з різницею процентних показників у межах одного відсотка.

Запропонований спосіб здійснюють наступним чином.

Після ознайомлення з інструкцією, пацієнтам пред'являють слова-асоціації (набір слів наведено в додатку 1), які вони класифікують за шкалою від 0 до 5 балів. Отриману інформацію завантажують в комп'ютерну програму, котра групує за рангами результати тестування. З цих результатів дізнає-

мося про ступінь невротичності, екстравертності та рівень розвитку особистості хворого, що значно підвищує ефективність лікування основного захворювання.

Приклад 1

Хворий А., 29 років. Орієнтація у просторі та часі в процентному відношенні переважає показники інших інваріантів (23,5%). Потребо-вольові переживання переважно песимістичні (56,6%), змістовна спрямованість орієнтована на іншу людину (60%), висока схильність до творчості (76,4%) за рівнем засвоєння діяльності. Характерна пріоритетність перцептивної форми дії (85,7%), що не властиво для людей його статі та віку. Дисбаланс у формуванні особистості призвів його у стан постійного психологічного дискомфорту, та, в результаті, до соматичних ознак хвороби. Тест Люшера не показав ступеню вираженості астено-депресивного стану, хоча цей стан об'єктивно мав місце.

Проведений аналіз особистісних параметрів хворого А. запропонованим способом показав, що обрана ним спеціальність не відповідає рівню розвитку його особистості. Ця невідповідність призвела до щоденних психотравм, котрі порушували нормальну життєдіяльність організму хворого А. Хворому запропоновано змінити діяльність на таку, котра б не суперечила його характерній надчутливості. В результаті такого коригування вдалось значно зменшити соматичні ознаки хворобливого стану хворого А.

Приклад 2

Хворий В., 35 років. Має обширну картину ускладнень, що утруднює пошук причин хвороби та встановлення правильного діагнозу. Психологічні тестування відомими способами не дали позитивних результатів для розкриття причин хвороби та встановлення діагнозу. В результаті тестування отримано такі показники: просторово-часова орієнтація (10%) (менша відносної норми в 1,5 рази); потребо-вольові переживання (17,5%), змістовна спрямованість (26,6%); рівень засвоєння діяльності (25,8%); форма дії (20%). Хворому рекомендовано дотримуватись сталого режиму дня, бо проведений аналіз особистісних параметрів показав, що його просторово-часовий "годинник" було порушено ще в дитинстві, що й призвело до несприятливого для організму режиму харчування. Отримані результати дозволили суттєво зменшити об'єм медикаментозного лікування та більш фізіологічно покращити стан хворого.

Додаток 1
Особистісне опитування

Для обліку індивідуальних особливостей з метою покращення організації лікування проводиться вибіркоче обстеження пацієнтів. Вам необхідно класифікувати наведені нижче слова з урахуванням Вашого до них ставлення. Якщо слово викликає у Вас ставлення: "дуже негативне" - ставте цифру |1| праворуч від слова; "скоріше негативне ніж позитивне" - ставте цифру |2|; "невизначене" – ставте цифру |3|; "скоріше позитивне ніж негативне" - ставте цифру |4|; "дуже гарне" - ставте цифру |5|; праворуч від незнайомих слів ставте цифру |0|. Намагайтесь довго не замислюватись над словом та означаєте Ваше відношення за першим враженням

| | | | | |
|----------------|---------------|---------------|--------------|--------------|
| згадка | минуле | позаду | предки | назад |
| був | раніше | дитинство | зараз | сучасники |
| сьогодні | тут | актуальність | живу | тепер |
| попит | майбутнє | орієнтир | завтра | нащадки |
| перспектива | мета | сподівання | потім | всупереч |
| лівий | пригнічення | спокуса | сп'яніння | з перцем |
| не рахуючись | згуба | самовладання | помірно | рівновага |
| миролюбність | спокій | скромно | пісний | все одно |
| незайманість | оптимізм | визнають | милосердя | моральний |
| обов'язок | солодощі | велич | машина | продукт |
| город | ремесло | шити | врожай | робота |
| робота | своїми руками | познайомити | люди | довіра |
| чоловік | жінка | дитина | сім'я | пліч-о-пліч |
| самолюбство | наїдатись | самостійно | моє | по моєму |
| неучасть | самобезпека | свої | навчання | оволодіваю |
| знання | пізнавати | здібності | засвоюю | здатки |
| самоосвіта | точність | субординація | гарантовано | конкретно |
| практичність | дотримуватись | виконувати | перевіряти | нововведення |
| імпровізація | теоретично | розвинути | універсально | абстрактно |
| витвір | уява | пружно | темп | рухливість |
| наполегливість | спритність | активність | енергійно | сила |
| бачу | чую | відчуття | напівтон | розрізняти |
| відчуваю | спостерігаю | вразливість | розповідаю | зрозуміти |
| сформулювати | логічно | мати на увазі | осмислювати | заглибитись |
| докопатись | //////// | //////// | //////// | //////// |

Додаток 2
Звіт про результати опитування
Хворий А.

| № Параметра № інваріанта | 1 | | | 2 | | | 3 | | | Усього по інваріанту | |
|---------------------------------|--------------|----------|------------|----------------|----------|------------|----------------|----------|------------|----------------------|--------------|
| | Абс. оц. | % в інв. | % між інв. | Абс. оц. | % в інв. | % між інв. | Абс. оц. | % в інв. | % між інв. | Абс. оц. | % між парам. |
| 1 Просторо-во-часова орієнтація | позаду/унизу | | | поряд/зараз | | | попереду/угорі | | | 3,13 | 23,5 |
| | 0,88 | 28,0 | 6,6 | 1,13 | 36,0 | 8,4 | 1,13 | 36,0 | 8,4 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 1 | |
| 2 Потребо-вольові пере-живання | песемістичні | | | амбівалентні | | | оптимістичні | | | 2,88 | 21,7 |
| | 1,63 | 56,5 | 12,2 | 1,00 | 34,7 | 7,5 | 0,25 | 8,7 | 1,8 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 2 | |
| 3 Змістова спрямова-ність | на предмет | | | на іншу людину | | | на себе | | | 2,50 | 18,8 |
| | 0,75 | 30,0 | 5,6 | 1,50 | 60,0 | 11,3 | 0,25 | 10,0 | 1,8 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 4 | |
| 4 Рівень за-своєння ді-яльності | навчання | | | відтворення | | | творчість | | | 2,13 | 16,0 |
| | 0,25 | 11,7 | 1,8 | 0,25 | 11,7 | 1,8 | 1,63 | 76,4 | 12,2 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 5 | |
| 5 Форма дії | моторна | | | перцептивна | | | мовно-розумова | | | 2,63 | 19,8 |
| | 0,25 | 9,5 | 1,8 | 2,25 | 85,7 | 16,9 | 0,13 | 4,7 | 0,9 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 3 | |

Додаток 3
Звіт про результати опитування
Хворий В.

| № Параметра № інваріанта | 1 | | | 2 | | | 3 | | | Усього по ін-варіанту | |
|---------------------------------|--------------|----------|------------|----------------|----------|------------|----------------|----------|------------|-----------------------|--------------|
| | Абс. оц. | % в інв. | % між інв. | Абс. оц. | % в інв. | % між інв. | Абс. оц. | % в інв. | % між інв. | Абс. оц. | % між парам. |
| 1 Просторо-во-часова орієнтація | позаду/унизу | | | поряд/зараз | | | попереду/угорі | | | 1,50 | 10,0 |
| | 0,50 | 33,3 | 3,3 | 0,50 | 33,3 | 3,3 | 0,50 | 33,3 | 3,3 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 5 | |
| 2 Потребо-вольові пере-живання | песемістичні | | | амбівалентні | | | оптимістичні | | | 2,63 | 17,5 |
| | 0,88 | 33,3 | 5,8 | 0,88 | 33,3 | 5,8 | 0,88 | 33,3 | 5,8 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 4 | |
| 3 Змістова спрямова-ність | на предмет | | | на іншу людину | | | на себе | | | 4,00 | 26,6 |
| | 1,25 | 31,2 | 8,3 | 1,38 | 34,3 | 9,1 | 1,38 | 34,3 | 9,1 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 1 | |
| 4 Рівень за-своєння ді-яльності | навчання | | | відтворення | | | творчість | | | 3,88 | 25,8 |
| | 1,25 | 32,2 | 8,3 | 1,38 | 35,4 | 9,1 | 1,25 | 32,2 | 8,3 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 2 | |
| 5 Форма дії | моторна | | | перцептивна | | | мовно-розумова | | | 3,00 | 20,0 |
| | 1,00 | 33,3 | 6,6 | 1,00 | 33,3 | 6,6 | 1,00 | 33,3 | 6,6 | | |
| Ранг | ----- | | | ----- | | | ----- | | | 3 | |

ДП "Український інститут промислової власності" (Укрпатент)
Україна, 01133, Київ-133, бульв. Лесі Українки, 26
(044) 295-81-42, 295-61-97

Підписано до друку _____ 2002 р. Формат 60x84 1/8.
Обсяг _____ обл.-вид. арк. Тираж 35 прим. Зам. _____

УкрІНТЕІ, 03680, Київ-39 МСП, вул. Горького, 180.
(044) 268-25-22
